

Уол оџону иитии уратылары

Уол оџо-суон ойуур курдук дурда, халын ойуур курдук хахха, удьуору-төрүтү салџааччы, кыамматы-кыраны харыстааччы, көмүскээччи буолар. Ол иһин уолаттарбыт хайдах-туох буола улааталлара, саха омуга элбииригэр, сайдарыгар быһаччы суолталаах.

Мин, үс уол оџолоох дьизэ-кэргэннэ иитиллэн улааппыт уонна икки уол оџо аџата буоларым быһыытынан,бу теманы бэйэбэр чугастык ылынан,сырдатыахпын баџардым. Уол оџо чэгиэн-чэбдик өйдөөх санаалаах, бөџө чөл туруктаах,сайдыылаах буола улаатарыгар элбэх сорук турар. Уол оџо чиргэл этэ-сиинэ,күүһэ-уоџа, тобулугас, ырытар-ырыналыыр өркөн-өйө, дохсун санаата, уус-уран, бэргэн тыла-өһө, киэн-холку көхсө, биир бигэ тыла- бу барыта киниэхэ айылџаттан бэриллэр үтүө өрүттэрэ буолаллар. Ону биһиги, төрөппүттэр, учууталлар,уол оџону айылгытынан иитиэх-үөрэтиэх тустаахпыт, ураты болџомтобутун уурарбыт наада.

Уол оџо дьылџата, майгыта-сигилитэ, олоххо төһө ситиһиилэнэрэ дьизэ кэргэнтэн саџаланар, дьизэ кэргэннэ олук ууруллар. Онтон уол оџону дьизэ кэргэннэ иитиигэ аџа сүрүн оруолу ылар биллэр. Кини уол оџотугар кыра эрдэџиттэн сыстан, төһө кыалларынан бэйэтин кытта илдьэ сылдьан, эр киһи тугу сатыырын үөрэтэн-такайан, тэннэ көмөлөһүннэрэн, булка-аска сыһыаран, сиэри-туома тутуһуннаран, бигэтик олоххо үктэннэриэхтээх. Хомойуох иһин, кэнники кэмнэ, элбэх ыалга ыал аџата үтүрүллэн, ийэ дьизэ баһылыгар кубулуйбута кистэл буолбатах. Маны эр киһи айылгыта утарар, өбүгүлэрбит саџаттан кини аџа баһылык буолуохтааџа этигэр-хааныгар инэриллэ сырыттаџа.

Ол иһин дьизэ кэргэннэ аџа оруолун үрдэтэр сыаллаах үлэлэр оскуолаларга, нэһилиэктэргэ, улуустарга киэнник ыытыллар буоллулар. Ол үлэлэр түмүктэрэ сүрдээџин биллэр буолан эрэр. Холобура: биһиги нэһилиэкпитин ылар буоллахха, оџо саада кэнники сылларга ити үлэнэн күүскэ дьарыктанар. Ол курдук, кинилэр дьизэ кэргэн аџалара оџолорун оџолорун иитиитигэр төһүү күүс буолалларын, эппиэтинэстэрин, бэйэлэрин холобурдарынан иитиэхтээхтэрин өйдөтөллөр, үөрэтэллэр, ирдииллэр. Аџалар түмсэн детсад бары тэрээһиннэригэр, ис-тас үлэтигэр актыыбынайдык кытталлар. Ордук эдэр аџалар көхтөөхтөрүттэн үөрэбит.

Онон аџа уол оџо иитиитигэр бэйэтин иэйиитин тиэрдиитэ, санаатын ууруута, кини уолун оџотун эрэ курдук буолбакка, доџор-атас оностон, бииргэ илдьэ сылдьыыта, ирдэбиллээхтик, сөптөөхтүк сыһыаннаһыыта, оџо аџатын убаастыыр, эрэллээх, эрчимнээх буола үүнэригэр төһүү күүс буоларын өйдүөх тустаах.

Уолу кыра эрдэџиттэн үлэџэ үөрэтии бу төрөппүт эбээһинэһэ. Уол оџо төрөппүттэрэ салайыытынан элбэх араас үлэни онорор. Кини кыайар-хотор буолан үлэлиирин сөбүлүүр. Үлэџэ иитии судургу курдук эрээри, бэйэтэ туспа уратылардаах.

Ону төрөппүт оҕоҕо сөптөөх гына үсулүобуйатын, бириэмэтинэн, оҕо кыабынан аттарыахтаах, оҕо үлэтин салайыахтаах. Үлэни сатыыр, үлэҕэ үтүө суобастаахтык сыһыаннаһыыны төрөппүт ирдиэхтээх.

Уол оҕо айылгытынан айылҕаҕа ордук чугас. Кини айылҕаҕа сынньанар, ол иһин холку, киэн көбүстэнэр. Кини айылҕаҕа бириэмэтин туһалаахтык атаарар: тулатын кэтээн көрөн сайдар, өрө көтөбүллэр, эт-хаан өттүнэн эрчиллэр, үлэ-булт көрүгүннэригэр үөрэнэр, дуоһуйар, дьону кытта бодоруһар. Киниэхэ эр санаа,булугас өй, аһыныгас буолуу, төрөөбүт дойдутугар таптал, дьулуур, тулуур- бу барыта айылҕаны кытта алтыһыттан бэриллэр.

Биһиги нэһилиэкпитигэр үчүгэй иитиилээх, элбэх уол оҕолоох ыаллар элбэхтэр. Олортон бэлиэтиэхпин баҕарабын: Христина Николаевна уонна Герасим Спиридонович Павловтары, кинилэр биэс уоллара бары үрдүк үөрэхтэнэн, дьиэлэнэн- уоттанан республика, оройуон, нэһилиэк салайар үлэһиттэрэ, Светлана Григорьевна, Егор Трофимович Аммосовтар, биэс уоллаахтар, икки уол медиктэр, атыттар ПК «Арыылаах» төһүүн үлэһиттэрэ, Татьяна Ивановна уонна Николай Софронович Аммосовтар үс уоллаахтар, уолаттара спортсменнар, үөрэхтэрин бүтэрэн, куоракка ситиһиилээхтик үлэлии-хамныы сылдыаллар, Марфа Афанасьевна уонна Иван Семенович Слепцовтар, уолаттары үлэҕэ такайан, үлэһит гына ииппиттэр, Татьяна Павловна, Эдуард Николаевич Саввиновтар, түөрт уол оҕолорун айар куттаах ыал буоланнар,ырыа кэрэ эйгэтигэр иитэллэр. Онтон да атын уол оҕону сөпкө ииппит, иитэр ыаллар элбэхтэр.

Дьэ онон, дьэ кэргэнгэ сөптөөх иитиини биэрэн, эйэҕэс майгылаах, үтүө суобастаах, эр санаалаах, үчүгэй олоххо дьулуурдаах, бэйэтэ түс өйдөөх санаалаах, уолҕамдыы санааҕа бас бэриммэт сүрэхтээх, үлэни-хамнаһы кыайар, куһаҕан дьаллыгы батыспат, атын дьон интэриэһин учуоттуур, эппиэтинэстээх, үтүөҕэ-кэрэҕэ тардыһар уол оҕону иитэргэ сорунуобун. Оччоҕо биһиги кэнчээри ыччаппыт олоххо миэстэтин сөпкө булунарыгар төһүү күүс буолуо этибит.

Дьяаны оройуона
Арыылаах орто оскуолата
Слепцов Игорь Михайлович
Информатика учуутала